

Warszawa, 04-09-2026 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Sylvia Gregorczyk-Abram

IV.7023.1.2025.ORG

Pan

Waldemar Żurek

Minister Sprawiedliwości

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

pragnę powrócić do kwestii możliwości wprowadzenia do polskiego porządku prawnego instytucji przysposobienia osób pełnoletnich, która była już sygnalizowana Ministrowi Sprawiedliwości w grudniu 2019 r.¹ Już wtedy Rzecznik Praw Obywatelskich wskazywał, że polskie prawo powinno, w uzasadnionych przypadkach, przewidywać adopcję osób dorosłych, co w wielu sytuacjach umożliwiłoby prawne potwierdzenie faktycznych relacji rodzinnych.

W odpowiedzi na wystąpienie z 2019 r. Minister Sprawiedliwości wskazał, że wszczęcie prac legislacyjnych w celu realizacji postulatu adopcji osób pełnoletnich uznano za niecelowe. Wskazano przede wszystkim, że w przypadku adopcji osób dorosłych na plan pierwszy mogą wysuwać się motywy materialne, a kwestie związane

¹ Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 grudnia 2019 r., IV.7023.11.2019.MK.

z wychowaniem i zapewnieniem przysposobianemu środowiska rodzinnego, zbliżonego do naturalnego, mogą być jedynie drugorzędne².

Kwestia ta, choć nadal pozostaje nieuregulowana, **w dalszym ciągu jest przedmiotem wniosków kierowanych do Rzecznika**, w których obywatele proszą o podjęcie działań w tym zakresie.

Dodatkowo, jak wynika z informacji znajdujących się na stronie internetowej Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego, kwestia ta pozostaje w zainteresowaniu tejże Komisji. Rzecznik zapoznał się z opinią prawną sporządzoną przez dr. Rafała Łukasiewicza, dotyczącą opracowania propozycji wprowadzenia do prawa polskiego instytucji przysposobienia osób pełnoletnich uwzględniającej zarys przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego³. W opinii tej, sporządzonej na zlecenie Komisji, dr Łukasiewicz postuluje wprowadzenie do polskiego porządku prawnego dopuszczalności przysposobienia osób pełnoletnich w sytuacjach, w których między przysposabiającym a przysposabianym powstała więź jak między rodzicami a dziećmi. Dodatkowo wskazuje on na konieczność wprowadzenia dodatkowego wymogu, aby przysposabiany przez dłuższy czas pozostawał pod pieczę przysposabiającego. Wyjątkiem od tego wymogu powinno być zaistnienie szczególnych okoliczności, które przemawiają za przysposobieniem osoby pełnoletniej.

Konkluzje wskazanej opinii niewątpliwie prowadzą do wniosku, że **instytucja przysposobienia osoby dorosłej jest nie tylko możliwa do wprowadzenia w polskim prawie, ale również potrzebna**. Kwestia przysposobienia osób dorosłych

² Odpowiedź na wystąpienie z dnia 16 stycznia 2020 r., DLPC-IV.053.5.2019.

³ R. Łukasiewicz, Opinia prawna pt. Opracowanie propozycji wprowadzenia do prawa polskiego instytucji przysposobienia osób pełnoletnich uwzględniającej zarys przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wraz z uzasadnieniem, sporządzona w dniu 31 marca 2025 r., dostępna na stronie: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/opinie-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-rodzinnego>, dalej: opinia.

jest znana również innym systemom prawnym i znajduje swoje odzwierciedlenie w ustawodawstwach państw europejskich.⁴

Rzecznik zdaje sobie sprawę, że wprowadzenie do polskiego porządku prawnego tejże instytucji mogłoby rodzić wątpliwości co do wykorzystywania jej niezgodnie z przeznaczonym celem. Nie można pozostać obojętnym na fakt, że takie uregulowanie mogłoby nieść ze sobą ryzyko wykorzystywania go np. do przesunięć majątkowych, których celem byłoby jedynie uniknięcie opodatkowania. Odpowiednie jednak zlokalizowanie ryzyka pozwala na takie ukształtowanie instytucji, która w swoim założeniu uniemożliwi lub znacznie utrudni wykorzystywanie jej niezgodnie z przeznaczonym celem. Rozwiązanie to powinno być więc odpowiednio wyważone i uwzględniać nie tylko podstawowy cel, jakim jest usankcjonowanie relacji faktycznej, ale również mając na uwadze potencjalne ryzyka.

Należy przy tym pamiętać, że dla wielu osób możliwość przysposobienia w wieku dorosłym stanowi w zasadzie **jedyną możliwość uregulowania swojej sytuacji rodzinnej i usankcjonowania sytuacji faktycznej**. Relacje rodzinne nie zawsze bowiem wynikają wyłącznie z więzów biologicznych ani nie powstają jedynie w okresie wczesnego dzieciństwa. W niektórych sytuacjach więzy rodzinne nawiązują się dopiero w niedługim czasie przed osiągnięciem przez dziecko pełnoletniości. Dodatkowo, jak wskazuje dr Łukasiewicz, „do typowych okoliczności, w których współcześnie zastosowanie znajduje przysposobienie osób pełnoletnich należy zaliczyć: przysposobienie osoby pełnoletniej przez osoby uprzednio sprawujące względem niej pieczę zastępczą, przysposobienie pełnoletniej osoby wymagającej opieki przez opiekuna, czy przysposobienie pasierba”.

Dodatkowo, nie można tracić z pola widzenia, że brak podjęcia stosownych działań prawnych w okresie małoletniości, często związany z niedostateczną świadomością prawną opiekunów faktycznych dziecka, rzutuje kolejno na dalsze stosunki rodzinne, mające swoje konsekwencje dla kolejnych zstępnych, np. w zakresie porządku dziedziczenia. Stąd też np. brak uregulowania sytuacji pomiędzy mężczyzną a wychowywanym przez niego dzieckiem wpływa na sytuację prawną zstępnych tego dziecka, dla których mężczyzna ten w świetle prawa pozostaje osobą obcą, mimo że faktycznie mogły wytworzyć się między nimi typowe więzy rodzinne.

⁴ Są to (za opinią): Austria, Belgia, Czechy, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Niemcy, Rumunia, Szwajcaria, Szwecja, Turcja, Ukraina, Włochy.

Kwestia przysposobienia może być również niezwykle istotna w sytuacji, gdy przysposabiana osoba jest niezdolna do samodzielnej egzystencji lub wymaga wsparcia. Taką właśnie formą faktycznego wsparcia osoby wymagającej pomocy i opieki mogłoby być jej przysposobienie przez dotychczasowych opiekunów. Byłoby to szczególnie pożądane, zwłaszcza w kontekście wciąż utrzymującego się problemu braku wystarczającej liczby kandydatów na opiekunów czy kuratorów.

Zgodnie z propozycją wskazaną w opinii, przysposobienie osoby dorosłej powinno być możliwe, gdy pomiędzy osobami istnieje więź jak między rodzicami a dziećmi, a ponadto przysposabiany przez dłuższy czas pozostawał pod pieczę przysposabiającego lub przemawiają za tym szczególne okoliczności. Dodatkowo, powinna zostać określona przesłanka negatywna, zgodnie z którą przysposobienie osoby dorosłej nie byłoby dopuszczalne, jeżeli byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, w szczególności naruszałoby uzasadnione interesy rodziców przysposabianego. Za analogicznym rozwiązaniem opowiedziała się Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego w przedstawionym stanowisku w sprawie kierunków zmian regulacji przysposobienia⁵. **Zdaniem Rzecznika, propozycja ta wydaje się wyważona, a nadto spójna jest z rozwiązaniami istniejącymi w ustawodawstwach innych państw europejskich.**

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r., poz. 1264 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o poinformowanie Rzecznika, czy są obecnie prowadzone prace legislacyjne dotyczące wprowadzenia możliwości przysposobienia osób dorosłych, zwłaszcza mając na uwadze sporządzoną na rzecz Komisji Kodyfikacyjnej opinię, wskazującą na zasadność uregulowania takiej instytucji, jak i stanowisko samej Komisji.

Z poważaniem

Sylwia Gregorczyk-Abram

⁵ Stanowisko Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego z dnia 25 kwietnia 2025 r. w sprawie kierunków zmian regulacji przysposobienia, dostępne na stronie:

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/stanowiska-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-rodzinnego>.

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/